

Kolika je cijena kućne posjete ili Najdraži moj profesore

„Poštovani profesore, pregledavam stare slike, pa mi dopadne pod ruku i knjiga da provjerim godine i podatke. Tako mi je dopala pod ruku knjiga Istraživanja i iskustva. Prikaz 15 godina rada u Labinu. Poslije mnogo godina sam pročitao svoj prilog U čast i sjećanje na L. Peršića, pa i Tvoj prilog Dragi moj profesore. Sve me je to potaklo da napišem ovo pismo i vidim koliko bi me koštala jedna kućna posjeta. Trebala bi trajati bar pola sata, a radilo bi se o mojim psihološkim preokupacijama. Naravno da sam svjestan toga da to tražim u ovo svečarsko vrijeme, ali ništa nije hitno, pa ako bude sreće mogu i počekati, samo da vidim je li uopće moguće. Iskoristit ću dakako ovu priliku da zaželim Tebi i Tvojima Sretan Božić i Novu godinu. Uz srdačan pozdrav Želimir Jakšić“

Ova e-poruka primljena 23.12.2016. na moju e-mail adresu pretvorila se u moju zadnju razmjenu ideja sa pokojnim profesorom Jakšićem. Igrom sudbine, turbulentnim događanjima koji su uslijedili u mojem obiteljskom krugu, predložena kućna posjeta se nikad nije dogodila. Pola godine kasnije, dok sam se još opravljao i sređivao zaostatke osobnih i profesionalnih obaveza, profesor Jakšić nas je zauvijek napustio. Ostala je praznina i posmrtna profesorova pouka praktičaru obiteljske medicine – uvijek je važno pravilo pravovremeno i na pravi način.

A tih pouka koje sam dobio od profesora Jakšića bilo je pregršt. Prisjećam ih se u slikama, iz konkretnih situacija koje je profesor vješto koristio nenametljivo i bez dociranja, promovirajući njemu dragi princip učenja na iskustvu. Jedno od prvih takvih iskustva sa profesorom dogodilo se krajem 80-tih godina prošlog stoljeća kada sam prvi put sudjelovao u znamenitom Međunarodnom tečaju za nastavnike opće/obiteljske medicine u Dubrovniku. Tečaj je već bio dobro uhodan, profesor ga je vodio sa lakoćom usprkos velikom broju polaznika iz

različitih zemalja. Tijekom jutarnjeg sastanka tima domaćina profesor mi je dodijelio dnevni zadatak koji nisam imao pojma kako obaviti. Ne sjećam se više kako, ali do večeri kada je zadatak trebao biti obavljen, sve je već bilo riješeno. Kasnije je profesorica Mladenka Vrcić Keglević ovaj postupak često koristila nazivajući ga učenje plivanja: baci studenta, pripravnika ili specijalizanta u vodu/vatru kako bi osjetio zahtjevnost posla i kako bi se istovremeno osvjedočio koliko se snage krije u njemu/njoj.

Druga slika koju pamtim vezano za profesora Jakšića je situacija sa Tečaja za nastavnike koji su se redovito održavali na Medicinskom fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 90-tih godina prošlog stoljeća. Tečajevi su znali završavati natjecanjem predavača uz ocjenu publike iz redova nastavnika i studenata medicine. Najviše mi se u pamćenje urezao prizor završetka tečaja u kojem su polaznici polagali pismeni ispit u obliku testa. Profesori su bili obavezni ispuniti test i nitko nije imao ništa protiv te obaveze. Među polaznicima je bio i tadašnji dekan koji je inzistirao da samostalno ispuni test kako bi provjerio što je naučio. Možete li danas zamisliti dekana koji zajedno sa mladim nastavnicima i studentima ispunjava test znanja. Takvu ozbiljnost u pristupu doživotnom učenju i usavršavanju promovirala je grupa entuzijasta predvođena profesorom Jakšićem kojima je kvaliteta nastave bila barem jednako važno koliko i istraživanja.

Iduća slika koju pamtim događa se je izoliranoj sobici u prostoriji podruma Škole narodnog zdravlja „Andrija Štampar“. Informatizacija školstva i zdravstva tog vremena svodila se na korištenje računala za administrativne poslove uz čeznutljive poglede na rijetka osobna računala – obećavajuću tehnologiju u razvoju. Skrivena u podrumu nalazila se mala sobica, bolje rečeno ostakljeni boks u

kojem je blistalo moderno osobno računalo. Pristup tom svetom mjestu bio je strogo ograničen i samo odabrani sretnici smjeli su se koristiti tim računalom. Sjećam se rijetkih trenutaka kada me profesor Jakšić poveo u tu sobicu i poučavao o tada fantastičnim mogućnosti pisanja teksta u Word Staru i obradi podataka u dBASE programu. Zajedno sa tehnologijom snimanja video materijala za stručnu edukaciju, kao i gledanja izabranih emisija na specifičnom TV kanalu uz mogućost komentiranja telefonom, profesor Jakšić se kontinuirano zalagao za uvođenje novih tehnologija u edukaciju i praktični rad u zdravstvu. Uporno je naglašavao potrebu i poticao promoviranje novih ideja kroz moderne komunikacijske kanale na način kako je to svojevremeno činio Andrija Šampar putem edukativnih filmova.

Ipak, najviše sjećanja je vezano za naše razgovore, razmjenu mišljenja o psihološkim preokupacijama, kako ih je nazvao u svojoj posljednjoj poruci iz uvoda. Ta mogućnost razmjene mišljenja sa mudrim ljudima dovela me je u akademske krugove, na Medicinski fakultet, ali s vremenom kao da je izbljedila. Sve sam rjeđe dolazio u priliku za takav tip razgovora. Jednom mi je profesor Jakšić rekao: „Što više znaš, to se češće možeš naći u situaciji da te smeta koliko malo znaju ljudi s kojima se družiš. Budi zadovoljan i znaj da si profitirao ako si na nekom sastanku, radionici, simpoziju naučio barem jednu novu stvar.“ U drugoj prigodi mi je poručio: „Ne boj se plagiranja, širi svoje ideje bez pozornosti na zaštitu autorskih prava. Budi ponosan kad netko drugi koristi tvoje riječi ili materijale – to znači da se tvoje ideje oplođuju, da žive dalje i postaju dijelom općeg znanja“. U današnje vrijeme zaštite osobnih podataka, zaštite intelektualnog vlasništva i tantijema, ova njegova rečenica ne gubi na vrijednosti u svijetu medicine i zdravstva. Ne mogu nabrojati sve pouke koje sam na taj način dobi od profesora Jakšića. Dovoljno je znati da je boravio u Tavistok klinici kada je Balint osnivaio originalne Balintove grupe, znao pričati o ekscentričnosti Cochrana, drugovao sa Johnom

Holderom i bio član Royal College of General Practitioners, pa da bude jasno koliko zanimljivih pričica je znao. U svakom slučaju bio je jedan od vinovnika razvoja europske obiteljske medicine i nesebično je dijelio svoja iskustva trajno poštujući princip da se napredak struke mora čvrsto oslanjati na već postignuta ostvarenja i lekcije koje su već naučene iz iskustva prethodnika.

Iako je volio ulogu čovjeka iz sjene, često je bio siva eminencija projekta i ostvarenja u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, znao se odlučno suprotstaviti ustaljenim mišljenjima većine. Nazočio sam skupovima kada je za govornicom izazivao auditorij od više stotine stručnjaka da još jednom promisle prije nego donesu zaključke. I uvijek argumentirano. Tako je jednom ravnatelja HZZO-a suočio sa podacima kojim je dokazao da iz HZZO-a dolaze netočni podaci. Za to je trebalo ne samo hrabrosti, nego i upornosti u sakupljanju i analizi podataka zdravstvene statistike. Sve prisutne je poučio o važnosti bilježenja podataka iz prakse u svrhu argumentirane stručne rasprave o važnim pitanjima uređenja zdravstvene djelatnosti.

Profesor Jakšić ostavio je neizbrisiv trag na mom profesionalnom sazrijevanju. Odigrao je više nego značajnu ulogu u razvoju obiteljske medicine u Europi i Hrvatskoj, unapređenju medicinske edukacije, te promociji stručnosti, mudrosti i poštenja u rješavanju svih pitanja vezanih za zdravlje naroda.

Najdraži moj profesore, na svemu tome Vam od sveg srca hvala.

Vječnu slavu ste već zaslužili.

Hrvoje Tiljak